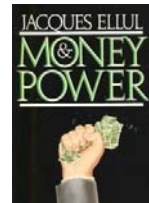

Arm én rijk

André H. Roosma

10 mei 2008

Zo nu en dan, als ik een vrij moment heb, pak ik wel weer eens een wat ouder boek uit m'n boekenkast. Zo ook de afgelopen tijd een keer. Ditmaal was het een boek van Jacques Ellul over armoede en rijkdom; de mens en de macht van het geld¹. Ellul, een bekende Franse socioloog, schreef dit boek in de jaren '50 van de vorige eeuw, en zo'n 25 jaar later was het nog zó actueel dat er een tweede, aangevulde editie verscheen, die toen binnen enkele jaren ook in het Engels vertaald werd (wat het lezen voor mij een stuk gemakkelijker maakte). Ik constateerde dat zijn boek nu, meer dan vijftig jaar na de eerste editie, nog steeds zeer actueel is, ook voor het pastoraat.

Onze hang naar rijkdom en macht

In dit boek neemt Ellul rijkdom en armoede zowel letterlijk als figuurlijk. Hij betoogt dat we altijd de neiging hebben om 'rijk' te willen zijn. 'Rijk' staat dan voor: macht hebben, God en anderen niet nodig hebben, onafhankelijk zijn. Ook constateert Ellul dat de 'rijken' altijd de neiging hebben om – bewust of onbewust – de 'armen' te onderdrukken om zó hun macht te behouden. Die onderdrukking kan – subtiel – de vorm hebben van meewarigheid of het aannemen van een ietwat neerbuigende hulpverleners-rol, waarbij de 'arme' afhankelijk wordt gehouden. Ik zie dit ook terug in sommige vormen van geestelijke en/of psychische hulpverlening. De 'armen' hier krijgen een ietwat denigrerend label: ze zijn 'borderliner', 'bipolair', 'autist', of wat dan ook, en de hulpverlener ('rijke') is de hoog gekwalificeerde 'expert' die alles van zijn eenvoudige cliënt afweet (en vooral niet andersom). Zo houden we onszelf in de positie van de 'rijke', want 'arm' willen we vooral niet zijn. Ik zie dit ook terug in de moeite die we als kerkelijke gemeenteleden, en vooral kerkelijke leiders, soms hebben om hulp te vragen bij iets waar we zelf niet uit komen.

Jezus

Jezus staat met Zijn eigen houding, leven en leer hier lijnrecht tegenover. Hij legde al Zijn hemelse rijkdom en macht af, kwam als een kwetsbaar kind naar deze wereld, waar Zijn komst in eerste instantie werd begroet door de laagste 'kaste' van die tijd: een stel herders. Een stal of loofhut was Zijn verblijf hier die eerste dagen, omdat in een huis of pension geen plaats voor Hem was. Al in Zijn eerste levensjaar verbleef hij met Zijn ouders als asielzoeker in Egypte. Hij was veracht en vaak door mensen verlaten – 'arm' in Ellul's termen –, zoals de profeet [Jesaja](#) (hoofdstuk 53) profetisch zo heel duidelijk beschreef:

¹ Wie gelooft, wat wij gehoord hebben, en aan wie is de Arm des Heren geopenbaard? ² Want als een loot schoot Hij op voor Zijn aangezicht, en als een wortel uit dorre aarde; Hij had gestalte noch luister, dat wij Hem zouden hebben aangezien, noch gedaante, dat wij Hem zouden hebben begeerd. ³ Hij was veracht en van mensen verlaten, een man van smarten en vertrouwd met ziekte, ja, als iemand, voor wie men het gelaat verbergt; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht. ⁴ Nochtans, onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, en onze smarten gedragen; wij echter hielden Hem voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte. ⁵ Maar om onze overtredingen werd Hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. ⁶ Wij allen dwaalden als schapen, wij wendden ons ieder naar zijn eigen weg, maar de Here heeft ons aller ongerechtigheid op Hem doen neerkomen.

¹ Jacques Ellul, [Money & Power](#), InterVarsity Press, Downers Grove IL, USA, 1984; ISBN-10: 0-87784-916-1; ISBN-13: 978-0877849162 (vertaling, door LaVonne Neff, van: *l'Homme et l'argent*, 2nd ed., Presses Bibliques Universitaires, Lausanne, CH, 1979; 1st ed. Delachaux & Niestlé, Neuchâtel, 1954).

Of kijk naar hoe afhankelijk Hij Zich opstelde tegenover mensen, voor wie de meeste leiders hun neus optrokken, zoals de Samaritaanse vrouw bij de put ([Johannes 4](#)), aan wie Hij wat water vroeg, of de collaborateur Zacheus bij wie Hij vroeg te mogen komen eten ([Lucas 19](#)). Zoals gezegd: De houding van Jezus staat in een schril contrast met onze menselijke houding, zo Ellul die beschrijft. Ellul geeft aan dat Jezus, door Zijn leven en onderwijs, ons juist oproept om de uitdaging van de ‘armen’ aan te nemen – bijvoorbeeld als rijken te geven aan de armen tot we één van hen zijn, zoals waar Jezus de rijke jongeling in [Lucas 18](#) (zie ook [Mattheüs 19](#)) toe uitdaagde.

¹⁷ Voorwaar, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt als een kind, zal het voorzeker niet binnengaan. ¹⁸ En een hooggeplaatst man vroeg Hem en zei: Goede Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? ¹⁹ Jezus zei tegen hem: Waarom noemt gij Mij goed? Niemand is goed dan God alleen. ²⁰ Gij kent de geboden: Gij zult niet echtbreken, gij zult niet doodslaan, gij zult niet stelen, gij zult geen vals getuigenis geven, eer uw vader en moeder. ²¹ Hij zei: Dat alles heb ik van jongs af in acht genomen. ²² Toen Jezus dat hoorde, zei Hij tegen hem: Nog één ding komt gij te kort: verkoop alles wat gij bezit, en verdeel het onder de armen, en gij zult een schat hebben in de hemelen, en kom hier, volg Mij. ²³ Toen hij dat hoorde, werd hij diep bedroefd, want hij was zeer rijk. ²⁴ En Jezus zag hem aan en zei: Hoe moeilijk kunnen zij, die geld hebben, in het Koninkrijk Gods ingaan. ²⁵ Want het is gemakkelijker, dat een kameel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke het Koninkrijk Gods binnengaat. ²⁶ En die dit hoorden, zeiden tegen Hem: Maar wie kan dan behouden worden? ²⁷ Hij zei hen: Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. ²⁸ En Petrus zei: Zie, wij hebben het onze prijsgegeven en zijn U gevolgd. ²⁹ En Hij zei tegen hen: Voorwaar, Ik zeg u, er is niemand, die huis of vrouw of broeders of ouders of kinderen heeft prijsgegeven om het Koninkrijk Gods, ³⁰ of hij zal vele malen meer ontvangen in deze tijd en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven.

Jezus plaatst het geven van ons geld aan de armen in de context van deelhebben in Zijn Koninkrijk en dat ontvangen als een kind. Nogal een uitdaging!

Het probleem is, dat we niet zo kwetsbaar ‘ziek’, ‘arm’ of ‘een kind’ willen zijn, zoals Jezus ons aangeeft, want dan zijn we zo afhankelijk... Hoe meer hoop wij gevestigd hebben op onze eigen ‘rijkdom’ (waar die ook uit bestaat), hoe meer moeite we ermee zullen hebben om zo onbevangen en afhankelijk te worden als een kind.

Toch is juist dát hetgeen wat Jezus deed: Hij deed afstand van al Zijn hemelse rijkdom en werd ‘arm’ met de armen, ‘ziek’ met de zieken, ‘hongerig’ met hen die hongerig zijn...

De paradox van het Evangelie van Jezus Christus

Ellul kaart ook aan dat Jezus én de ultieme ‘rijke’, én de uiterst ‘arme’ was. Als Zoon van de levende God was en is Hij – existentiëel gezien – de ultieme ‘rijke’ op elk denkbaar gebied. Niemand is zo machtig als Hij. In Zijn komen naar deze wereld koos Hij echter voor de positie van de uiterst ‘arme’. Hij stelde Zich vaak zeer afhankelijk en kwetsbaar op – zowel naar God als naar mensen toe. En niemand is zó verguisd en tot de meest afschuwelijke dood toe vernederd als Hij.

Zo’n zelfde paradox geldt ook ons christenen, als Jezus’ volgelingen. We mogen deelhebben aan Zijn Leven met een grote L, onderdanen zijn in Zijn Koninkrijk, als we komen als een kind – in afhankelijkheid. “Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar ieder, die zijn leven verloren heeft om Mijnentwil, die zal het behouden.” ([Lucas 9:24](#); zie ook [17:33](#)). We vinden het Leven, als we ons kwetsbaar durven te maken en voor ons gevoel ons ‘leven’ riskeren.

Dit zie ik ook terug in Paulus’ onderwijs. Hij was er diep van doordrongen, dat “in mij, dat wil zeggen in mijn vlees, geen goed woont. Immers, het wensen is wel bij mij aanwezig, maar het goede uitwerken, kan ik niet.” ([Romeinen 7:18](#)). Zijn ‘rijkdom’ was Christus in hem ([Galaten 2:20](#)):

Met Christus ben ik gekruisigd, en toch leef ik, dat is, niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij. En voor zover ik nu nog in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft overgegeven.

Hij sprak hier wel over als een grote rijkdom in een armoedige aarden kruik ([2 Corinthiërs 4:5-7](#)):

5 ... wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus als Here, en onszelf als uw dienaren om Jezus' wil. 6 Want de God, die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus. 7 **Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, zodat de kracht, die alles te boven gaat, van God is en niet van ons.**

In zijn [eerste brief](#) aan de gemeente te Corinthe spreekt hij heel duidelijk de neiging van de Corinthiërs aan, dat ze 'rijk' wilden zijn in intellectuele 'wijsheid'²:

1:17 Want Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het evangelie te verkondigen, en dat niet met wijsheid van woorden, om niet het kruis van Christus tot een holle klank te maken. 18 Want het woord van het kruis is wel voor hen, die verloren gaan, een dwaasheid, maar voor ons, die behouden worden, is het een kracht van God. 19 Want er staat geschreven: Verderven zal Ik de wijsheid der wijzen, en het verstand der verstandigen zal Ik verdoen. 20 Waar blijft de wijze? Waar de schriftgeleerde? Waar de redetwister van deze tijd? Heeft God niet de wijsheid der wereld tot dwaasheid gemaakt? 21 Want daar de wereld in de wijsheid Gods door haar wijsheid God niet gekend heeft, heeft het Gode behaagd door de dwaasheid der prediking te redden hen die geloven. 22 Immers, de Joden verlangen tekenen en de Grieken zoeken wijsheid, 23 doch wij prediken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen een dwaasheid, 24 maar voor hen, die geroepen zijn, Joden zowel als Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods. 25 Want het dwaze van God is wijzer dan de mensen en het zwakke van God is sterker dan de mensen. 26 Ziet slechts, broeders, wat gij waart, toen gij geroepen werdt: niet vele wijzen naar het vlees, niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken. 27 Integendeel, **wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en wat voor de wereld zwak is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen;** 28 en wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, heeft God uitverkoren, dat, wat niets is, om aan hetgeen wel iets is, zijn kracht te ontnemen, 29 opdat geen vlees zou roemen voor God. 30 Maar **uit Hem** is het, dat gij in Christus Jezus zijt, die ons van God is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing, 31 opdat het zij, gelijk geschreven staat: Wie roemt, roeme in de Here.

2:1 Ook ben ik, toen ik tot u kwam, broeders, niet met schittering van woorden of wijsheid u het getuigenis van God komen brengen. 2 Want **ik had niet besloten iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruisigd.** 3 Ook **kwam ik in zwakheid, met veel vrezende en beven** tot u; 4 mijn spreken en mijn prediking kwam ook **niet met meeslepende woorden van wijsheid**, maar met betoon van geest en kracht, 5 opdat uw geloof niet zou rusten op wijsheid van mensen, maar op kracht van God.

Vaak denken we dat we ook niet, of minder goed, door God gebruikt kunnen worden, als we in enig opzicht 'arm' zijn. Tegen die achtergrond valt het me op dat hier staat dat God het 'zwakke' gebruikt voor een belangrijk doel: dat wat zichzelf 'sterk' acht te beschamen.

Tegen het einde van deze brief ([1 Corinthiërs 15:10](#)) herhaalt Paulus het thema uit Galaten 2 nog eens: "Maar door de genade Gods ben ik, wat ik ben, en zijn genade aan mij is niet vergeefs geweest, want ik heb meer gearbeid dan zij allen, doch niet ik, maar de genade Gods, die met mij is."

De nederigheid, om te willen worden als een afhankelijk kind, en zó Gods genade te accepteren en Zijn Koninkrijk en gezin binnen te gaan, is precies wat het Bijbelse woord *godsvrucht* aanduidt. Paulus schrijft hierover in niet mis te verstane woorden aan zijn leerling Timotheus ([1 Timotheus 6: 3-12](#)):

3 Indien iemand een andere leer verkondigt en zich niet voegt naar de gezonde woorden van onze Here Jezus Christus en de leer der godsvrucht, 4 dan is hij opgebla-

² De Grieken in die tijd vonden intellectuele wijsheid erg belangrijk. Die nadruk op het denken – versterkt door de zgn. 'verlichting' – is tot op de dag van vandaag in onze westerse cultuur voelbaar.

zen, hoewel hij niets weet, en heeft hij een zwak voor geschillen en haarkloverijen, een bron van nijd, twist, lasteringen, kwade vermoedens, ⁵ en geharrewar bij mensen die niet helder meer zijn van denken en het spoor der waarheid bijster geraakt zijn, daar zij de godsvrucht als iets winstgevents beschouwen. ⁶ Nu brengt inderdaad de godsvrucht grote winst, indien zij gepaard gaat met tevredenheid. ⁷ Want wij hebben niets op de wereld medegebracht; wij kunnen er ook niets uit meenemen. ⁸ Als wij echter onderhoud en onderdak hebben, dan moet ons dat genoeg zijn. ⁹ Maar **wie rijk willen zijn**, vallen in verzoeking, in een strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerten, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang. ¹⁰ Want de wortel van alle kwaad is de geldzucht. Door daarnaar te haken zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben zich met vele smarten doorboord. ¹¹ Gij daarentegen, o mens Gods, ontvlucht deze dingen, doch jaag naar gerechtigheid, godsvrucht, geloof, liefde, volharding en zachtzinnigheid. ¹² Strijd de goede strijd van het geloof, grijp het eeuwige leven, waartoe je geroepen bent en de goede belijdenis afgelegd hebt voor vele getuigen.

Het “wie rijk willen zijn” uit dit gedeelte, kan ook zowel letterlijk – in financiële zin – als figuurlijk – door andere ‘middelen’ macht willen hebben – worden toegepast. Paulus raadt aan ervoor op de vlucht te gaan! En dan te jagen naar gerechtigheid, godsvrucht, geloof, liefde, volharding en zachtzinnigheid. Merk op dat dit kenmerken zijn die we niet uit onszelf bezitten, maar die we uit genade van God ontvangen en in ons groeien als gevolg van de inwoning door de Heilige Geest.

Generalisatie en systemen versus persoonlijke betrokkenheid

Jacques Ellul snijdt in zijn boek nog een andere neiging aan, wel verwant aan wat ik in het voorgaande besprak. Dat is onze neiging, om te denken in structuren en systemen in plaats van in persoonlijke betrokkenheid. Armoede wordt een sociologisch verschijnsel; we hebben het over ‘de armen’, over systemen en ‘de overheden’ die iets aan ‘de armoede’ moeten doen, en onze eigen verantwoordelijkheid tegenover die ene specifieke ‘arme’ vergeten we.

De koppeling met het voorgaande bestaat er in, dat deze generalisatie opnieuw ons gevoel van machteloosheid lijkt te ‘repareren’. De generalisatie geeft een gevoel van macht! Als ‘het systeem’ of ‘hulpverleningsorganisaties’ of ‘de overheid’ wel voor ‘de armen’ zorgt, hoef ik me niet meer zo druk te maken over die arme dakloze die ik dagelijks bij het station zie liggen – hij kan toch bij de juiste ‘instanties’ een uitkering aanvragen?

Ik zie dit ook in de geestelijke gezondheidszorg terug: men spreekt over ‘een borderliner’ (generalisatie) en de identiteit, naam en omstandigheden van de specifieke mens raakt daarmee op de achtergrond. Het gaat over ‘een geval van schizofrenie’ en daarmee is de machteloosheid van de betrokkenheid met ‘mevrouw Zo-en-zo’ met haar droevige verleden (specifiek) wat verder weg.

De film *Patch Adams*, met in de hoofdrol Robin Williams, stelt deze tendens in de geestelijke en fysieke gezondheidszorg wel zéér treffend aan de kaak. Je ziet het falen van de ‘professionele distantie’ en de ‘expert-houding’ in de geestelijke gezondheidszorg hier gecontrasteerd met een eenvoudig luisteren en persoonlijke aandacht van een medemens, en de afstandelijkheid van ziekenhuis-regels gecontrasteerd met persoonlijke betrokkenheid van een eenvoudige arts-in-opleiding die graag bovenal mede-mens wil blijven.

Zelfs bekende psychiatrische experts plaatsen grote twijfels bij de huidige classificatie van psychische aandoeningen naar hun symptomen (zoals borderline, schizofrenie, etc.), en zien een classificatie naar etiologie (ontstaansgeschiedenis / oorzaken; zoals PTSS) als mogelijk constructiever (zie inzet: citaat uit een wetenschappelijk artikel van John Read et al.).

Ik merk tot mijn teleurstelling, dat deze ziekte van generalisatie, afstandelijkheid en niet-constructieve ‘labeling’ ook steeds meer zijn intrede doet in de kerken en in de pastorale coun-

Het kan constructiever zijn om ons te richten op overeenkomsten tussen mensen qua voor-geschiedenis dan op overeenkomsten qua symptomen

John Read, Bruce D. Perry, Andrew Moskowitz, & Jan Connolly in: [‘The Contribution of Early Traumatic Events to Schizophrenia in Some Patients: A Traumatic Neurodevelopmental Model’](#), *Psychiatry*, 64 (4), Winter 2001; pp. 319-345; p.335

seling. ‘De kerk’ of ‘het pastoraat’ regelt het wel, en dus hoef ik me als gemeentelid niet meer betrokken te voelen bij mijn broeder of zuster. En die pastoraal werker plakt wel z’n label: ‘autist’, ‘borderliner’, et cetera, en verwijst wel dóór naar het doolhof van de GGZ... De problemen hebben we netjes buiten beeld gebracht. Ons eigen straatje netjes ‘schoon’.

Mag ik vragen: wat voor godsbeeld en wat voor mensbeeld zit hier achter? Strookt dit met de God Die afdaalde naar ons mensen, die zich vijandig tegenover Hem hadden opgesteld? Met *Immanuel* – de God Die mens werd met de mensen, Die onze zwakten en ziekten en zonden op Zijn eigen rug nam?

Als ik de hierboven kort geschetste tendensen en ontwikkelingen zie, dan doet me dat zeer.

Wat doen we met onze gevoelens van onzekerheid en onveiligheid

Waar het allemaal in feite om draait is hoe we kiezen om te gaan met onze gebrokenheid en onzekerheid. We voelen ons diep van binnen allemaal wel in enig opzicht onzeker of onveilig, hoewel we dat vaak niet openlijk durven toe te geven. In veel situaties kunnen we deze onzekerheid en gevoelens van onveiligheid bestrijden, door te zorgen dat we de situatie in onze macht krijgen. En vaak is dat goed. We mogen heersen over de schepping en over de dingen die we zelf gemaakt hebben. Het streven naar competentie kan ons helpen ons te ontwikkelen in onze vaardigheden.

Anders wordt het wanneer ik onzeker word of me onveilig voel doordat een medemens anders is dan ikzelf, of doordat hij of zij een pijn laat zien waar ik niet mee om weet te gaan en die me diep van binnen onzeker of zelfs angstig maakt. Ook dan is er die mogelijkheid om ernaar te streven, die ander in mijn macht te krijgen; de ander te beheersen. Ik noem dat wel de win-verlies cultuur: ik lijk te winnen en de ander verliest. Ik zeg: ‘ik *lijk* te winnen’, want op deze manier verlies ik de verbondenheid met de ander, en daarmee een stukje van mijn eigen identiteit als mens. Meerdere keren kwam ik tijdens mijn studie van de psychologie en het pastoraat uitspraken tegen die erop neerkwamen dat er in ons een strijd woedt tussen de neiging om anderen te overheersen en de neiging onszelf met de ander te verbinden; een strijd om invloed of zucht naar macht, en een verlangen naar intimiteit³. Velen van ons hebben helaas, als kind al, van het gedrag van hun ouders geleerd dat macht de uitweg bij uitstek is uit elke vorm van onzekerheid of hulpeloosheid. Macht houden over elke situatie wordt dan een bijna-automatische reactie op elk kleinste gevoel van onzekerheid of angst. Hoe totaal anders heeft God die onzekerheid bedoeld, namelijk als signaal dat we iemand nodig hebben die boven de situatie staat. We zien dit nog terug in de natuurlijke reactie op gevoelens van onzekerheid en hulpeloosheid van een pasgeboren baby: die gevoelens doen hem of haar zich uitstrekken naar de moeder.

De weg die God ons in de Bijbel wijst is de weg van schuilen bij en overgave aan God ([Romeinen 12:1](#)). Door Hem als Zijn kinderen aangenomen, en ons in groeiende mate bewust van Zijn enorme liefde voor ons, mogen we schuilen aan Zijn hart en groeien in de cultuur van Zijn Koninkrijk: een cultuur waar we sterk zijn in Gods kracht en in onze eigen zwakte ([2 Corinthiërs 12:10](#)). Dat geeft de beste basis die ik ken voor verandering en herkadering van onze visie op ‘arm en rijk’ zoals Ellul erover sprak. Zoals Johannes in zijn eerste pastorale brief zei ([1 Johannes 4:15-19](#)): Gods volmaakte liefde is het beste tegengif tegen onze angst! Daarvan kennis hebben met ons hoofd helpt ons niet. Dat met ons hart, diep in onze ziel, ervaren hebben geeft die blijdschap en vrede van die innige verbondenheid met God en elkaar die we zo hard nodig hebben en waarover de Bijbel zoveel spreekt.

³ De psycholoog F.W.A. Boeckhorst ziet, in ‘[Genre, plot en verteller als systeemtherapeutische scharnierpunten](#)’ (p.2), “Twee [met elkaar conflicterende] kernthema’s in relatiennarratieven: **de strijd om invloed en het verlangen naar intimiteit**”.

De Amerikaans-Zwitserse psycholoog (van Joods-Duitse oorsprong) Arno Gruen zegt in zijn boek *Verraad aan het zelf* (Anthos / In den Toren, Baarn, 1987) heel duidelijk dat we de keuze hebben tussen *liefde* (incl. echtheid, kwetsbaarheid) en *macht* (incl. onechtheid; zie p.20-22). Enkele quotes hierover uit zijn boek zijn ook te vinden in [een Amerikaans webartikel](#) dat naar zijn boek verwijst.

De 19^e-eeuwse psycholoog Alfred Adler benoemde deze twee ‘polen’ ook al. Hij en anderen na hem zagen ook wel drie ‘polen’: (1) naar de ander toe bewegen, (2) tegen de ander in gaan en (3) zich terugtrekken (oftewel – eenvoudig gezegd: je verbinden, vechten en vluchten).

Het valt me steeds weer opnieuw op hoeveel niet goed functioneren van individuen én sociale verbanden (inclusief hulpverlener-confident relaties) te wijten is aan het niet kunnen verdragen van de pijn van zichzelf of de ander door een gebrek aan deze vrede-van-verbondenheid.

Bovendien: hoe kunnen we het leven, zoals God het bedoeld heeft, leven, zonder de dagelijkse leiding, van minuut tot minuut, door Zijn Heilige Geest? Ik kan niet ten volle christen-zijn zonder Pinksterfeest. Ging onze Heer en Heiland Jezus Christus ons daarin niet voor? Hij wist Zich van minuut tot minuut afhankelijk van de Vader, en deed alleen dátgene wat Hij de Vader zag doen ([Johannes 5:19-20](#)).

De toepassing hiervan in pastoraat en counseling

Om te beginnen geef ik hier even een belangrijk uitgangspunt. Voor we toe kunnen komen aan wat het bovenstaande kan betekenen voor confidenten die onze hulp inroepen, moeten we de les hieruit op onszelf, als mens en als hulpverlener, toepassen. Weet ik wat het is om te schuilen bij God? Hoe stevig ben ik door overgave en ervaring verankerd in de vreugde en vrede van God? In welke mate laat ik me dagelijks in afhankelijkheid leiden door de Heilige Geest en stem ik me af op waar God mee bezig is?

Het is juist op basis van onze eigen ervaringen en strijd op dit punt, en de daarin ervaren veiligheid en troost van Gods aanwezigheid, dat we iets door te geven hebben aan anderen. En het is een heerlijk Evangelie dat we hebben ontvangen! God is genadig en heeft ons niet voor niets vernieuwing van binnenuit beloofd en daarvoor Zijn Geest gegeven!

Dat laat weinig plaats voor een neerbuigende houding van een 'expert hulpverlener' tegenover een 'onwetende confident'. Dat plaatst ons allemaal op hetzelfde punt: zwak vanuit onszelf, en krachtig in Hem Die ons liefgehad heeft en Zich voor ons heeft overgegeven. De boodschap van Ellul resoneert daarbij sterk met mijn kritiek op wat ik wel 'de ziekenhuisvisie' noem: een visie waarbij een mens óf als 'dokter' óf als 'zieke' wordt beschouwd of ge-'labeld' (zie hierover ook mijn essay: [Gewonde genezers](#)). Zolang een 'dokter' zich verheven voelt boven de 'zieke' (de 'rijke' boven de 'arme', in Ellul's termen), blijft het relationeel gezien 'scheef'; blijven ongelijkwaardigheid en onderdrukking in stand. We komen er alleen door te zien dat we allemaal ziek zijn en allemaal iets hebben om te delen met of door te geven aan anderen. Dat was ook het antwoord van Patch Adams in de gelijknamige film, op het punt waar hij zich moet verdedigen tegenover een college van hoge medici die hem over zijn privé-kliniekje gevraagd hadden of hij daar als 'dokter' 'zieken' behandelde.

Juist onze eigen zwakte en strijd – en de daarin ervaren troost en kracht van God – kan ons helpen, mee te voelen met degene die in geestelijke nood verkeert. Kenmerkend voor Jezus en Zijn apostelen was de eenvoud in wat ze deelden met de mensen in nood om hen heen. Staan naast de ander wordt in de rust en genade van God belangrijker dan die ander te 'labelen'. We hebben dan ook begrip voor het gegeven, dat vertrouwen opgebouwd moet worden door betrouwbaarheid en niet vanzelfsprekend is (vgl. [1 Corinthiërs 4:2](#)).

Literatuur

F.W.A. Boeckhorst, '[Genre, plot en verteller als systeemtherapeutische scharnierpunten](#)', *Psychotherapie in de 21e eeuw*, Congres ter gelegenheid van het 14e lustrum van de Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie, 15 december 2000, Ede.

Andrew Comiskey, [Kracht in zwakheid](#), Telos-reeks, Medema, Vaassen, 2004; ISBN 90-6353-435-4; (vertaling van: [Strength in Weakness – Healing Sexual and Relational Brokenness](#), [Inter Varsity Press](#), Downers Grove IL, USA, 2003; ISBN 0-8308-2368-9).

Larry Crabb, [Verbondenheid](#), [Navigator Boeken](#) / Medema, Driebergen / Vaassen, 1998 (vertaling, door Rob van Stormbroek, van: *Connecting – Healing for ourselves and our relationships; a radical vision*, Word Publishing, Nashville Tennessee USA, 1997).

Jacques Ellul, [Money & Power](#), InterVarsity Press, Downers Grove IL, USA, 1984; ISBN 0-87784-916-1 (vertaling, door LaVonne Neff, van: *l'Homme et l'argent*, 2nd ed., Presses Bibliques Universitaires, Lausanne, CH, 1979; 1st ed. Delachaux & Niestlé, Neuchâtel, 1954).

Arno Gruen, [Verraad aan het zelf – een pleidooi voor autonomie](#), Anthos / In den Toren, Baarn, 1987; ISBN 90 6074 219 2 (vertaling, door Carlien Brouwer, van: *Der Verrat am Selbst*, Causa Verlag,

München, 1984 / Deutscher Taschenbuch Verlag, München, 1986; ISBN 10: 3-423-35000-8).

David Johnson, Jeff VanVonderen, *The Subtle Power of Spiritual Abuse – Recognizing and Escaping Spiritual Manipulation and False Spiritual Authority Within the Church*, Bethany House, Minneapolis, Minnesota, 1991.

Charlotte Davis Kasl, *Women, Sex, and Addiction – A Search for Love and Power*, Ticknor & Fields, 1989 / paperback: Perennial – Harper & Row, New York etc., 1990, ISBN 0-06-097321-8.

Max Lucado, *Niemand is zoals jij*, [Ark Boeken](#), Amsterdam, 2004; ISBN 90338 28944 (vertaling, door Marieke Hermans – van Rijn, van: *You are special*, Crossway, USA / Angus Hudson, London, 1997); een vereenvoudigde pocket-uitgave is ook beschikbaar: ISBN 90338 1424-2.

Brennan Manning, *Kind aan huis – Verlangen naar intimiteit met God*, Navigator Boeken Driebergen, 2001, ISBN: 9076596417 (vertaling van: *Abba's Child – the cry of the heart for intimate belonging*, NavPress, Colorado USA, 1994).

David Neff, '[Money & Power – Money is a master calling for complete obedience](#)' (bespreking van Ellul's boek), *Christianity Today*, February 15, 1985 (reproduced on its website: April 2007, Vol. 51).

Henri J.M. Nouwen, *The Wounded Healer – ministry in contemporary society*, (De gewonde genezer – pastoraat in de huidige maatschappij), Doubleday, New York USA, 1972 (Reissue edition: Image Books, 1979); ISBN 0-385-14803-8.

Eugene H. Peterson, *Dragende Delen – Pastor zijn op authentieke wijze*, Ekklesia, Gorinchem, 1993; ISBN 90-75569-01-7; (vertaling, door Christel Eijkelenboom, van: *Working the Angles, The Shape of Pastoral Integrity*, revised ed., William B. Erdmans, Grand Rapids, 1993 (orig. 1987)).

John Piper, *Vechten voor vreugde*, Het Zoeklicht, Doorn, 2006; ISBN 978-90-64510-91-5 (vertaling, door D. van der Schaaf, van: [When I Don't Desire God](#), Crossway Books, Wheaton Ill, 2004; ISBN 1-58134-652-2).

John Read, Bruce D. Perry, Andrew Moskowitz, & Jan Connolly, '[The Contribution of Early Traumatic Events to Schizophrenia in Some Patients: A Traumagenic Neurodevelopmental Model](#)', *Psychiatry*, 64 (4), Winter 2001; pp. 319-345.

André H. Roosma, '[Zwak, en dus machtig](#)' – een korte column n.a.v. 2 Cor.12:10b, hier op [www.12accede.nl](#).

André H. Roosma, '[Gewonde genezers](#)', webartikel hier op [www.12accede.nl](#).

André H. Roosma, '[Gelukkig zijn zij, die...](#)', webartikel hier op [www.12accede.nl](#).

André H. Roosma, '[Communiceren vanuit verbondenheid](#)', webartikel hier op [www.12accede.nl](#).

John Ernest Sanders, *The God Who risks – A theology of providence*, IVP, Downers Grove IL, USA, 1998; ISBN 0-8308-1501-5.

Anna A.A. Terruwe, *Kom uit de boom, Zacheus, Ik kom bij je eten – empirisch-antropologische visie op menselijk samenzijn in kerk en wereld*, De Tijdstroom, Lochem NL, 1974; ISBN 90 6087 834 5.

Anna A.A. Terruwe, *Geef mij je hand – over bevestiging, sleutel van menselijk geluk*, De Tijdstroom, Lochem NL, 1972; ISBN 90 6087 829 9.

Ingrid Trobisch, *De verborgen kracht – Geworteld zijn in de zekerheid van Gods liefde*, Kok Voorhoeve, Kampen NL, 1989; ISBN 90 297 0943 X (vertaling, door Aafje Beijer, van: *The Hidden Strength – Rooted in the Security of God's Love*, Here's Life, San Bernardino, 1988).

Voor meer referenties, zie de '[Literatuurlijst betreffende lijden, zwakte, gebrokenheid, afhankelijkheid, schuilen bij God en elkaar troosten en bemoedigen](#)' (ook als pdf) hier op [www.12accede.nl](#).

Dankbetuiging

De auteur dankt de heer Guus Molenaar van *In Perspectief* ([www.inperspectiefcounseling.nl](#)), Mijdrecht voor enkele opbouwende reacties op een eerdere versie van dit artikel.

[home](#) of [terug naar de artikelen index](#)

Meer informatie of suggesties

Voor meer informatie, of uw reactie op het bovenstaande, kunt u contact met me opnemen via e-mail: andre.roosma@12accede.nl.

Bedankt voor uw belangstelling!